

Specifika vzdělávání jedinců se SP a vývoj péče

Situace do roku 1991

- Školy děleny podle typu sluchového postižení / dle audiogramu na:
 - MŠ a ZŠ pro nedoslýchavé
(zde návaznost na SŠ – maturitní i nematuritní obory – pro žáky se SP či slyšící)
 - MŠ a ZŠ pro žáky se zbytky sluchu
 - MŠ a ZŠ pro neslyšící
(návaznost na SŠ / učiliště – nematuritní obory pro SP mládež)

Situace po roce 1991

- posun v možnostech vzdělávání jedinců se SP -

- Integrace do běžných škol
- Právo jedinců se SP na vzdělávání prostřednictvím nebo pomocí znakového jazyka
- Zřizování nových škol pro SP (včetně soukromých škol)
- Vytvoření podmínek pro metodu bilingválního vzdělávání
- Rozšíření nabídky na sekundárním stupni vzdělávání o nové maturitní i nematuritní obory vhodné pro jedince se SP

- Vydávání odborných publikací se surdopedickou problematikou
- Vydávání učebnic a učebních textů pro žáky se SP a metodických materiálů pro učitele (na různých nosičích)
- Zkvalitnění odborné a pedagogické přípravy a připravenosti učitelů žáků se SP
- Vytvoření podmínek jedinců se SP pro vysokoškolské studium

Učitel ve škole pro SP

Porozumění následujícím oblastem:

- vývoj dítěte v raném období
- osvojování jazyka včetně znakového jazyka
- znalost všech komunikačních přístupů
- hodnocení osvojování jazyka a jeho interpretace
- řízení vzdělávání
- audiologie
- neslyšící komunita
- práce s rodinou
- spolupráce s odborníky

slyšící x neslyšící pedagog/pedagog se SP :

1. slyšící pedagog

a) osvojení si mluvené řeči

b) funkce socializační a integrační

*c) klade důraz na využití psané podoby
národního jazyka.*

2. pedagog se sluchovým postižením:

- ***komunikační vzor,***

- ***identifikační vzor,***

 - jsou nejdůležitějšími vzory pro děti, které přejímají mnoho charakteristik, hodnotových měřítek i způsobů svých rodičů

- ***sociální vzor***

 - významnou formou sociálního učení je napodobování sociálním skupinou

- ***kulturním vzor***

 - u neslyšících učitelů je výhodou, že znají kulturu a historii neslyšících

Pedagog se SP by měl mít:

- znalosti o *kultuře* a historii Neslyšících,
- dovednost umět udržet *pozornost* žáků/studentů se sluchovým postižením,
- umět zajistit správné *vizuální podmínky* (při komunikaci mezi pedagogem a studenty i při vzájemné komunikaci mezi studenty),
- klást důraz *na vizualizaci a zpětnou vazbu*,
- dbát na *porozumění čteného materiálu*,
- umět zajistit *individuální přístup*,
- vzdělávat i výchovně působit,
- podněcovat *spolupráci* (nejen mezi pedagogem a studentem, ale i mezi studenty a pedagogy navzájem) a
- umět navázat *partnerský vztah* mezi pedagogem a studenty.

Předpoklady úspěšné spolupráce slyšícího a neslyšícího učitele

- Dobrá kompetence obou ve ZJ a v ČJ (především v psané formě)
- Vzájemná otevřenost, tolerance, schopnost sdělovat si svoje názory, plány a myšlenky
- slyšící pedagog – možnost upozadění ve výuce a neslyšící pedagog – oblíbenější
- ochota slyšícího pedagoga se zdokonalovat ve ZJ
- Snaha slyšícího pedagoga proniknout do „neslyšícího vnímání světa“

- ochota neslyšícího pedagoga zdokonalovat se v českém jazyce, především v jeho psané formě
- ochota a snaha dále se vzdělávat v oboru
- kvalitní příprava hodiny a výukových materiálů
- vhodné rozdělení úkolů během přípravy a i samostatního procesu vyučování
- ochota neslyšícího pedagoga přizpůsobit se komunikačním schopnostem slyšícího pedagoga ve ZJ

Výhody spolupráce

- Žáci dostávají plnohodnotné informace
- Výklad je rychlejší, než kdyby vyučoval sám slyšící učitel
- Žáci chápou učivo rychleji
- Žáci mají možnost vidět spolupráci slyšících a neslyšících v praxi

Žáci se sluchovým postižením

Obsah vzdělávání:

- odlišný přístup u jazykových předmětů a v Hv,
- Hv u žáků s těžkým SP nahradit hudebně-dramatickou výchovou,
- speciální metodický přístup v oblasti komunikace (obtížné dosahování dovednosti vyjadřovat se srozumitelně i chápat složitější sdělení),
- posilování kompetencí v oblasti informačních technologií,
- právo na volbu jazyka komunikace,
- speciální učebnice (zjednodušené texty, běžná slovní zásoba, jednoduchá stavba vět).

Žáci se sluchovým postižením

Podmínky vzdělávání:

- právo na výběr vzdělávací cesty (bilingvální program, orální program, program totální komunikace),
- nižší počet žáků ve třídách,
- znalost problematiky SP všemi pedagogy,
- možnost úpravy obsahu učiva jednotlivých předmětů,
- znalost speciálních metod,
- pokračování v logopedické péči,
- materiální a technické vybavení a účinné kompenzační pomůcky,
- běžné i speciální učebnice, výukové videoprogramy, didaktické pomůcky aj.,

Mateřské školy pro sluchově postižené

- **diagnostické úkoly**, které upřesní možnosti dítěte a individuálně na tyto schopnosti navazuje

- úzká spolupráce školy s **SPC**

- **doporučená docházka od 3 let**

Specifické úkoly mateřské školy

- navazování komunikace
- tvoření a rozvíjení hlasu
- rozvíjení zrakového vnímání
- rozvoj hmatového vnímání, motoriky
- reedukace či edukace sluchu
- rozvíjení řeči od nejranějšího věku a snaha vytvořit u dětí kladný vztah k mluvení
- začátky čtení pomocí globální metody
- dosažení funkční komunikace

Základní školy pro sluchově postižené

- volba vzdělávacího programu je plně v kompetenci **ředitele školy**, který zohlední při vypracování **školního vzdělávacího programu**
- přístup ke vzdělávání mohou školy zvolit orální, bilingvální nebo uplatňovat zásady totální komunikace
- **povinná školní docházka může být** pro žáky se sluchovým postižením **prodloužena o jeden rok**, tedy *desetiletá* (školní zákon č. 561/2004 Sb.)
- třídy (4-6 žáků / 6-14 žáků)

Střední školy

Maturitní obory

- Střední škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí, obor: **elektronické počítačové systémy**
- Střední pedagogická škola pro sluchově postižené, Hradec Králové obor: **předškolní a mimoškolní pedagogika**
- **Gymnázium** pro sluchově postižené, Praha
- Střední škola pro sluchově postižené, Praha (Výmolova) – obor: **asistent zubního technika**
- Střední odborná škola pro sluchově postižené, Praha (Holečkova) – obor: **hotelnictví - turismus**, nebo **nástavbové studium – obor: společné stravování**
- Střední škola pro sluchově postižené a Odborné učiliště v Brně – obory: **informační technologie**

Nematuritní obory

- **Střední odborná učiliště**

- kuchař, cukrářská výroba, pekař, prodavač a výrobce lahůdek, krejčí, zámečník, malíř interiérů, zahradník, operátor skladování

- Praha, Brno, Olomouc, Hradec Králové, Ostrava, Valašské Meziříčí

- **Odborná učiliště**

- kuchařské práce, šití oděvů, obuvnické práce, keramické práce, cukrářské práce, malířské a natěračské práce, truhlářské práce, sklenářské práce, atd.

- Hradec Králové, Praha, Brno, České Budějovice

Studium studentů se SP na vysokých školách

- studijní obory pro studenty se SP:

„**Výchovná dramatika neslyšících**“ realizovaná na JAMU v Brně, Divadelní fakulta

„**Čeština v komunikaci neslyšících**“ na Filozofické fakultě UK v Praze, Ústav českého jazyka a teorie komunikace

* **jiné studijní obory** jsou studentům se SP přístupny v běžné formě za podpory středisek / center pro studenty s SVP

Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky – Teiresiás

- zřídila ho Masarykova univerzita v Brně v roce 2000
- samostatné univerzitní pracoviště
- **jeho úkolem je:**
 - zajišťovat, aby studijní obory akreditované na univerzitě byly v největší možné míře ***přístupné také studentům nevidomým a slabozrakým, neslyšícím a nedoslýchavým, s pohybovým handicapem, případně jinak postiženým.***
- je **výukovým centrem** s rozsáhlou vlastní výukou (lektorské kurzy doplňující nebo nahrazující řádnou výuku, kurzy celoživotního vzdělávání),
- má vlastní **celouniverzitní studijní oddělení** s právem registrace, zápisu a průběžné kontroly studia postižených studentů v Informačním systému MU,
- je i **poradenským a metodickým centrem** pro středoškolské studenty

Organizace vyučování